

Аналіз статистичних даних Міністерства юстиції України про розгляд кримінальних проваджень, розпочатих за фактом вчинення кримінальних правопорушень, передбачених ст. 375 КК України також може свідчити про незадовільну роботу правоохоронних і судових органів по боротьбі з ними. Так, у 2017 році судовими органами було засуджено за все одну особу за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 375 КК України. У 2018 році в судах на розгляді перебувало 28 кримінальних проваджень, стосовно 32 осіб, при цьому було розглянуто 8 кримінальних проваджень та винесено 1 обвинувальний вирок. У 2019 відповідно – 30 кримінальних проваджень, стосовно 32 осіб, при цьому розглянуто було всього 2 справи, за якими не було ухвалено жодного звинувачувального вироку [2].

Висновок. Аналіз наведених вище статистичних даних свідчить про значне зростання кількості вчинених кримінальних правопорушень, передбачених ст. 375 КК України у період з 2011 р. до 2020 р. При цьому факти притягнення осіб за їх вчинення до кримінальної відповідальності становлять лише поодинокі випадки. Слід зазначити, що дійсний стан поширеності досліджуваних нами правопорушень відрізняється ще більшими кількісними показниками їх вчинення. Це пов'язано з високим рівнем латентності кримінальних правопорушень, передбачених ст. 375 КК України, яка обумовлена: 1) складністю документування злочинної діяльності, що вчиняється суддями, з огляду на їх недоторканність й особливий статус; 2) механізмом їх вчинення, при якому існують спільні інтерес і взаємна зацікавленість, як у суб'єкта кримінального правопорушення, так й у особи на користь якої виноситься завідомо неправосудний вирок, рішення, ухвала або постанова, що сприяє збереженню конфіденційності таких відносин і нерозголошення ними інформації про злочинну діяльність.

Список бібліографічних посилань

1. Офіційний сайт Генеральної прокуратури України. URL : http://www.gp.gov.ua/ua/-stst2011.html?dir_id=113651&libid=100820&c=edit&c=f (дата звернення: 18.10.2021).
2. Офіційний сайт Міністерства юстиції України. URL : https://minjust.gov.ua/open_data (дата звернення: 18.10.2021).

Одержано 18.10.2021

УДК [343.982.32:351.741](477)

Павло Миколайович МІТРУХОВ,

кандидат юридичних наук,

старший оперуповноважений в особливо важливих справах

відділу розшуку злочинців і зниклих громадян управління карного розшуку

Головного управління Національної поліції в Харківській області

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ПОЛІЦІЄЮ

Інформаційні ресурси єдиної інформаційної системи МВС – визначені групи взаємозв'язаних задокументованих одиниць інформації, які формуються і об'єднуються в автоматизованих інформаційних системах суб'єктів єдиної інформаційної системи МВС за певними ознаками, у тому числі зазначені в переліку пріоритетних інформаційних ресурсів єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 14 листопада 2018 р. № 1024.

Відомості про осіб, затриманих за підозрою у вчиненні правопорушень (адміністративне затримання, затримання згідно з дорученнями органів правопорядку, затримання осіб органами досудового розслідування, адміністративний арешт, домашній

арешт) віднесено до пріоритетних інформаційних ресурсів єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ. Суб'єктом цієї єдиної інформаційної системи МВС є Національна поліція [1].

Аналіз сучасного законодавства та реалій практики свідчить про наявність проблем формування інформаційних ресурсів поліцією, у зв'язку з чим виникає потреба їх вивчення та вирішення.

Окремі аспекти формування інформаційних ресурсів поліцією вивчали Г.О. Блінова [2], П.М. Мітрухов [3], Г.М. Шорохова [4] та інші. Однак, у їх роботах є деякі прогалини, вивченню яких присвячені ці тези.

Під час наповнення баз (банків) даних щодо осіб, затриманих за підозрою у вчиненні правопорушень (адміністративне затримання, затримання згідно з дорученнями органів правопорядку, затримання осіб органами досудового розслідування, адміністративний арешт, домашній арешт), поліція забезпечує збирання, накопичення мультимедійної інформації (фото, відео-, звукозапис) та біометричних даних (дактилокартки, зразки ДНК) [5]. Однак, під час формування інформаційних ресурсів поліцією виникає низка актуальних проблем, а саме:

По-перше, відповідно до діючих нормативно-правових актів відсутній єдиний процес (підстави, порядок, правила, документальне оформлення тощо) проведення дактилоскопіювання.

Відповідно до Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) отримання зразків для експертизи – це слідча (розшукова) дія, що проводиться згідно з вимогами КПК України, а відповідно до відомчих нормативно-правових актів – це дактилоскопіювання, тобто процес проводиться згідно з вимогами Інструкції про порядок функціонування дактилоскопічного обліку експертної служби МВС України (далі – Інструкція) [6, 7]. Однак, слід зазначити, що на практиці захисники витребують проведення цієї процесуальної дії як отримання зразків для експертизи.

У зв'язку з тим, що норми КПК України мають вищу юридичну силу, ніж норми відомчих нормативно-правових актів, то посилатися слід саме на них. Разом із тим, Інструкцію доцільно привести у відповідність.

По-друге, діючі нормативно-правові акти не містять чіткого переліку осіб, відносно яких проводиться дактилоскопіювання.

Відповідно до ч. 2 ст. 26 Закону України «Про Національну поліцію» наповнення баз (банків) даних відбувається щодо осіб, затриманих за підозрою у вчиненні правопорушень (адміністративне затримання, затримання згідно з дорученнями органів правопорядку, затримання осіб органами досудового розслідування, адміністративний арешт, домашній арешт), проте, п. 1.5. Інструкції зазначає, що працівники ОВС відповідно до чинного законодавства проводять дактилоскопіювання осіб, які: затримані за підозрою у вчиненні злочину; взяті під варту; звинувачуються у вчиненні злочину; піддані адміністративному арешту. За ч. 3 ст. 245 КПК України відбирання біологічних зразків у особи здійснюється за правилами, передбаченими ст. 241 цього Кодексу. А саме: частина перша ст. 241 КПК України наголошує, що слідчий, прокурор здійснює освідування підозрюваного, свідка чи потерпілого для виявлення на їхньому тілі слідів кримінального правопорушення або особливих прикмет, якщо для цього не потрібно проводити судово-медичну експертизу [5, 6, 7].

Отже, підсумовуючи викладене, слід зазначити, що ОВС юридично вже не існує, а вказані вище норми не повинні викликати непорозумінь на практиці, саме тому їх слід негайно привести у відповідність.

По-третє, чинні нормативно-правові акти по-різному визначають суб'єкти дактилоскопіювання.

Зокрема, частина перша ст. 245 КПК України передбачає, що у разі необхідності отримання зразків для проведення експертизи, вони відбираються стороною

кримінального провадження, яка звернулася за проведенням експертизи або за клопотанням якої експертиза призначена слідчим суддею. У випадку, якщо проведення експертизи доручено судом, відбирання зразків для її проведення здійснюється судом або за його дорученням залученим спеціалістом.

За частиною 3 ст. 245 КПК України – відбирання біологічних зразків у особи здійснюється за правилами, передбаченими ст. 241 цього Кодексу. Зокрема, ч. 1 ст. 241 КПК України зазначає, що слідчий, прокурор здійснює освідування підозрюваного, свідка чи потерпілого для виявлення на їхньому тілі слідів кримінального правопорушення або особливих прикмет, якщо для цього не потрібно проводити судово-медичну експертизу. Згідно з ч. 2 ст. 241 КПК України освідування здійснюється на підставі постанови прокурора та, за необхідності, за участю судово-медичного експерта або лікаря [6].

Що стосується Інструкції, то за п. 2.1.8 організація дактилоскопіювання осіб, які підозрюються, звинувачуються або заарештовані за вчинення злочину, покладається на слідчих (працівників органів дізнання), які прийняли рішення про затримання особи за підозрою у вчиненні злочину або застосування запобіжного заходу, пред'явили звинувачення або якщо до особи, у відношенні якої порушено кримінальну справу, є рішення суду щодо тримання її під вартою. Дактилоскопіювання організовується безпосередньо після прийняття зазначених рішень.

За п. 2.1.9 Інструкції організація дактилоскопіювання осіб, які піддані адміністративному арешту, та постановка їх дактилокарт на облік, покладається на працівників, відповідно, приймальників-розподільників, спеціальних приймальників, де вони утримуються.

Пункт 2.1.11 Інструкції передбачає проведення дактилоскопіювання осіб відповідно до п. 1.5 цієї ж Інструкції або організація постановки їх на дактилоскопічний облік у підрозділах експертної служби покладається за напрямками діяльності на: підрозділи карного розшуку, боротьби з організованою злочинністю, боротьби з незаконним обігом наркотиків, служби дільничних інспекторів міліції, які здійснюють дактилоскопіювання осіб, затриманих за підозрою або звинувачених у вчиненні злочину, взятих під варту; підрозділи кримінальної міліції у справах неповнолітніх, що здійснюють дактилоскопіювання неповнолітніх, затриманих за підозрою, звинувачуються або взяті під варту за вчинення злочинів; спеціальні приймальники, приймальники-розподільники, що забезпечують дактилоскопіювання осіб, які утримуються в даних установах.

Для одержання відбитків рук згідно із чинним законодавством України можуть залучатися фахівці експертної служби [7].

Однак в цих застарілих нормах вказані підрозділи, кримінальні справи яких вже не існує або які вже мають іншу юридичну назву. Саме тому ці положення слід привести у відповідність до вимог сьогодення.

По-четверте, цей перелік проблем не є вичерпним і вони потребують більш глибокого і системного вивчення та вирішення [5, 6, 7].

Висновок: запропоновані автором окремі аспекти вирішення проблем формування інформаційних ресурсів поліцією забезпечать більш якісне виконання сучасного законодавства на практиці.

Список бібліографічних посилань

1. Про затвердження Положення про єдину інформаційну систему Міністерства внутрішніх справ та переліку її пріоритетних інформаційних ресурсів : наказ МВС України від 14.11.2018 № 1024 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1024-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення: 18.10.2021).

2. Блінова Г.О. Використання державних електронних інформаційних ресурсів в превентивній діяльності підрозділів Національної поліції. *Організаційно-правове забезпечення підрозділів превентивної діяльності Національної поліції*. 2020. С. 28-34. URL: <https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/5688/1/4.pdf> (дата звернення: 18.10.2021).

3. Мітрухов П.М. Вирішення окремих проблем формування інформаційних ресурсів поліцією. *Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я*. 2019. Ч. IV. С. 260

URL: https://www.kpi.kharkov.ua/archive/microcad/2019/%D0%A1%D0%B5%D0%BA%D1%86%D0%B8%D1%8F_21/s21_15.pdf (дата звернення: 18.10.2021).

4. Шорохова Г.М. Інформаційне забезпечення діяльності територіальних органів поліції України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. № 6. С. 264-267. URL: https://www.lsej.org.ua/6_2018/73.pdf (дата звернення: 18.10.2021).

5. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення: 18.10.2021).

6. Кримінальний процесуальний кодекс України : закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 18.10.2021).

7. Про затвердження Інструкції про порядок функціонування дактилоскопічного обліку експертної служби МВС України : наказ МВС України від 11.09.2001 № 785 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1066-01#Text> (дата звернення: 18.10.2021).

Одержано 19.10.2021

УДК 343.359

Ігор Віталійович НАЗАРЕНКО,

кандидат юридичних наук,

професор кафедри оперативно-розшукової діяльності

та розкриття злочинів факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРЕВЕНЦІЇ ПІД ЧАС ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ЗБУТУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН ТА ЇХ АНАЛОГІВ У МІСЦЯХ, ПРИЗНАЧЕНИХ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ І КУЛЬТУРНИХ ЗАХОДІВ

Статистичні дані свідчать, що за останні декілька років кількість осіб, що вживають та збувають наркотичні речовини значно збільшилась. В той же час, практика протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та їх аналогів вказує на те, що також розширюється їх «ринок» збуту, зокрема наркотичні засоби все частіше поширюються в місцях масового збору населення (в 79 % - молоді), що призначені для проведення навчальних і культурних заходів. Вказане пов'язано із декількома причинами, серед яких, по-перше, скупчення в одному місці великої кількості осіб одночасно задля отримання емоцій, в тому числі адреналіну. По-друге, здебільшого в місцях, що призначені для проведення навчальних і культурних заходів, в більшості випадків, збираються особи віком від 14 до 22 років, які легко піддаються сторонньому впливу, віянням «моди» на спосіб життя, стиль, поведінку. Так, наприклад, більшість із респондентів вказали, що вперше спробували наркотичні речовини у місцях, що призначені для проведення навчальних і культурних заходів. Діти та підлітки проводять значну частину свого часу саме в таких місцях: навчальних закладах, розважальних або спортивних гуртках, закладах культурно-спортивного розвитку та відпочинку тощо. Тобто, місця, що призначені для проведення навчальних і культурних заходів відіграють важливу роль у створенні умов для здобуття ними знань, формуванні ставлень та виробленні навичок, які потрібні, щоб уникнути та запобігти ризикам для здоров'я особи, наприклад, пов'язаних із вживанням наркотиків. У той же час, статистика відкрито свідчить про збільшення